

Plan for samisk avdeling – Giella

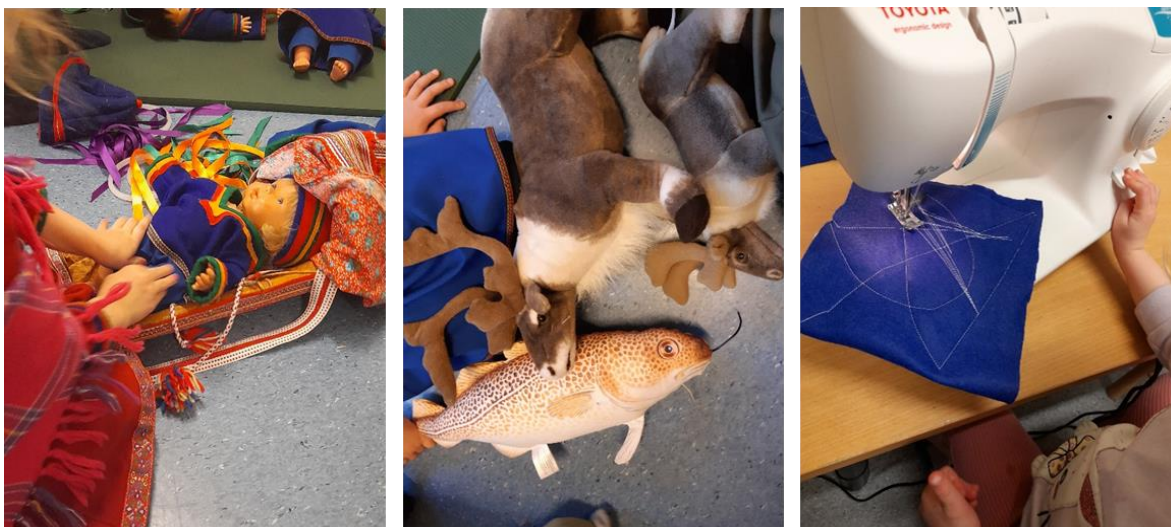
2024-2025

Mål: Barnehagen skal bidra til at barna kan utvikle sin samiske identitet, der samisk språk, kultur og samiske verdier står sentralt. Barna skal få trygghet og kjenne på glede og stolthet over egen kultur.

Delmål:

Styrke kunnskap og kompetanse for hele personalet i Jentoftsletta barnehage. Personalet som ikke behersker samisk skal likevel støtte barna med enkeltord på samisk. Dette er viktig for å styrke barnas språk, men også for å vise verdien til språket.

Alle barn som går i Jentoftsletta barnehage skal få kjennskap og kunnskap om det samiske folk og samisk kultur.

Beskrivelse av tilbudet

Vi er en barnehage med inndeling på to baser/sider:

Rød og Gul på ene siden og Blå og Giella på andre siden. Giella er avdelingen med samisk tilbud.

Barna på Giella er aldersblandet fra 1-6 år, men de deles som oftest i mindre grupper. Vi har tre ansatte som behersker lulesamisk, og de andre ansatte støtter barna med enkeltord/enkle setninger og sanger.

Barna som går på Giella har ulik språkkompetanse hjemmefra. Våre tre samiskspråklige ansatte bruker aktivt samisk både til barna og til hverandre, i alle situasjoner gjennom hele

uka. Språket tilpasses det enkelte barns nivå. Noen trenger norsk som støttespråk i en overgangsperiode eller på nye tema. Barn som har samisk som førstespråk skal også ha tilpasset tilbud.

Bodø kommune har frikjøpt Birgit i 100% av sin stilling, som vil si at hun er på topp av grunnbemanninga. Birgit har det samiske pedagogiske ansvaret for Giella. Carina studerer ABLU S som er barnehagelærerutdanning med samisk profil. Hun er nå på sitt siste studieår, på studiet som er samlingsbasert. Dette er også en del av Bodø kommune sin satsing på samisk barnehagetilbud.

Livsgledebarnehage: Vi har avtale med Hovdejordet sykehjem der vi får bruke grillhytta, og hilse på de eldre. Da synger vi også samiske sanger til de, det er stas. I samisk kultur er storfamilien sentral og det er ofte flere voksne som engasjerer seg i barnas utvikling. Ved å besøke de eldre, og gi det verdi og mening, kan vi speile barnas oppdragelse hjemmefra, og lettere skape en sammenheng mellom barnehage og hjem.

Når barnet starter i barnehagen: En av våre ansatte blir primærkontakt og følger barnet tett den første tiden. Vi snakker samisk allerede fra første dag, samtidig som vi sikrer trygghet og nærhet, og at barnet blir godt kjent. Trygghet er en sentral forutsetning for gode læringsforhold. Velger barnet selv en annen ansatt som sin trygghetsperson, så får barnet medvirke til dette.

Språk

Vi har som mål å være aktive voksne som bevisst konkretiserer alt vi ser og gjør, for eksempel under påkledning, måltid, lek og stellesituasjon. Vi bruker kroppsspråk; peker og visualiserer som støtte. Vi er sammen med barna i lek, og i det de gjør. Vi bruker ulike metoder som “den gode samtalen”, sang, bøker, drama, fortellinger, brettspill og språkpose etter de ulike temaer vi jobber med. Samisk er en naturlig del av vår hverdag, og høres overalt der Giella er. Vi har både førstespråksbarn og andre/flerspråksbarn i barnehagen vår. Det er litt ulike måter å jobbe på, da førstespråksbarn skal befeste og videreutvikle det samiske språket sitt, mens andrespråksbarn skal lære seg og utvikle språket. Det er vårt ansvar at barna opplever motivasjon og mestring, ut fra de ulike grunnlagene.

Hvor langt barnet når på de ulike trinnene i en andrespråksutvikling er også avhengig av om barnet hører/snakker samisk hjemme og i nærmiljøet. Vi oppfordrer dere til å bruke den samisken dere kan, og bruke hjelpeord- og setninger som vi deler med dere. Men det aller viktigste er at dere uttrykker glede over at barnet får lære seg samisk. Spør gjerne barnet om ulike ord på samisk eller om de kan noen sanger. Når dere som foreldre viser interesse, så kan barnet oppleve mestring uansett hvilket nivå det er på. Å mestre språket, uansett nivå, er en viktig del av barnas samiske identitet. Vi ønsker at barna skal bruke den samisken de kan, om det så er bare enkeltord og setninger knyttet til dagligsituasjoner som vi repeterer ofte. Barn putter inn norske ord der de mangler de samiske, og vi ansatte bekrefter og gjentar på samisk. Dette er en utviklende metode som hjelper barna å knytte forståelse mellom språkene. Informasjon om språkutvikling tas på foreldresamtaler.

Trinn 1

- Lære å forstå grunnleggende ord og setninger i hverdagssituasjoner, rolle som språklytter
- Lytte til enkle sanger og enkle bøker
- Kunne svare ja eller nei på spørsmål fra hverdagssituasjoner

Trinn 2

- Kunne bruke enkle ord og setninger i hverdagssituasjoner, rolle som både språklytter og delvis språkprodusent
- Forstå innholdet i enkle sanger og bøker
- Delta når vi synger enkle sanger vi har repetert mange ganger

Trinn 3

- Lytte til lengre bøker og historier
- Kunne fortelle om noe de er opptatte av eller har opplevd, rolle som språkprodusert
- Delta aktivt på sangstund, rim og regler
- Kunne bruke språket til lek og til å skape positive relasjoner
- Kunne forstå enkle kollektive beskjeder

Sangkort: Når barnet starter i barnehagen vil det få utdelt en sangperm med ulike sanger vi synger hos oss. Alle sanger har et tilhørende bilde. Det samme bildet har vi på sangkortene hos oss. Sånn kan også de minste barna kjenne igjen sangene selv om de kanskje ikke klarer å sette ord på det, vi kan bruke begreper og vi kan snakke om det vi ser. Tekst og bilde i samspill bidrar til at barna lettere kan utvikle strategier for språkinnlæring, og bildene gir mening til

innholdet.

Lesegrupper: Vi deler barna opp i grupper etter språknivå, og leser bøker. Både de som fins på samisk fra før, eller enkle bøker vi spontant oversetter. Vi bruker ofte konkreter og bilder som visuell støtte. Barn tiltrekkes av det visuelle og bildebøker er en viktig ressurs. Dette stimulerer barna til å selv ville fortelle, og det er nettopp dette som er vårt mål i tillegg til en hyggelig stund; barns eget språk og eget bidrag.

Samlingsstund/tjåhkanimbåddå: Felles positiv opplevelse som styrker fellesskapet og samhørigheten. For å skape en gjenkjennende og forutsigbar start og slutt, bruker vi sangen "Makkir biejvve uddni le/hvilken dag er det i dag og avslutter med "Lábbe lábbe lábbe mánátjam/labbe labbe labbetussemann". Språkutvikling og begrepstrening står sentralt, og vi bruker aktivt sangkort, eventyr med konkreter og språkpose, også med andre innslag.

Samlingsstund er også med på å skape en inkluderende kultur, der alle blir sett og lyttet til og øver på viktige sosiale ferdigheter.

Pedagogisk dukke Siggá: Vi har ei dukke som vi bruker som pedagogisk verktøy for å motivere til et samisk samspill. Siggá forstår bare samisk, og er ganske sjenert, derfor hvisker hun til de ansatte, som kan brukes som mellomledd og språkhjelp. Barna er da nødt til å øve seg på å henvende seg på samisk, og dukka oppmuntrer barnas språkutvikling og kommunikasjon.

Giellakåffárt/språkkoffert: En koffert med i hovedsak bøker, men også annet materiell som barna får låne med seg hjem. Det er en blanding mellom samiske bøker og bøker på både norsk og samisk. Vi ønsker at dere foreldre skal få innblikk i hva vi leser, og også støtte barnas samiske språk. Dette kan være med enkeltord eller korte setninger for de som ikke behersker samisk så godt selv. Målet er også at barna skal kunne gjenfortelle eller bruke begreper på samisk. Det er greit å lese på norsk også, for de som trenger det, da vi vet at det øker forståelsen for barna så det er lettere å knytte begreper og handlinger opp mot det samiske. Et godt hjemmespråk gagnar barnet i sin andrespråkutvikling.

Kultur og tradisjoner

Samisk kultur har både usynlige og synlige markører som blant annet språk, klestradisjoner, omgangsformer, matskikker, duodje, kunst, joik og samisk musikk, navneskikker og næringer. Samisk kultur består også av immaterielle faktorer som verdinormer, tenkesett, samhørighetsfølelse og en felles historie og bakgrunn. Det vi formidler til barna skal være på en slik måte at barna får et positivt syn på det samiske, og kan være stolte av sin samiske tilhørighet.

Mattradisjoner: Gjennom året får barna bli kjente med ulike samiske mattradisjoner, alt etter hvilke råvarer vi har tilgjengelig. Barna deltar på tilberedning og er med på hele prosessen. Dette kan være fisk, reinkjøtt, blodmat, gáhkko og høste av naturen; som bær, grønnsaker og spiselige planter. Vi ønsker å lære barna å ha en bærekraftig forvaltning av naturressursene. Vi høster ikke mer enn naturen er i stand til å reprodusere, både for neste årene som kommer, men også for generasjonene etter oss.

Naturen og fiske: Å bruke naturen gir en helhetlig forståelse av en nyttig ressurs, og er derfor viktig for oss. Vi ønsker å gi barna varierte og rike naturopplevelser, og at de skal få bli kjente med det lokale plante-, dyre-, fiske- og fugleriket. Vi tar vare på naturen, fordyper oss i naturfenomener og barna får bruke kniv og verktøy. Vi ønsker at barna skal bli robuste, selvstendige individer som står støtt på sine egne bein. En av våre samiske ansatte har livredningskurs, og vi kan dermed dra på fiske og i fjæra når det passer. Vi jobber også med kretsløpet fra bord til jord. Vi bruker metoden bokashi der vi komposterer matavfall, og lager næringsrik superjord. Vi planter også, noe som er spiselig, og dermed utvider vi kretsløpet tilbake til bord igjen. Vi har også to el- sykler for å komme oss lettere ut i naturen, både til skog og hav, da dette er en viktig del av den samiske kulturen. I hver sykkelvogn er det plass til 6 barn.

Sang, joik og musikk: Inngår som en del av barnehagens innhold og kulturytring. Barna får kjennskap til sang og musikk fra ulike deler av Sápmi, og vi bruker sang som en metode for både språkinnlæring, fellesskap og glede.

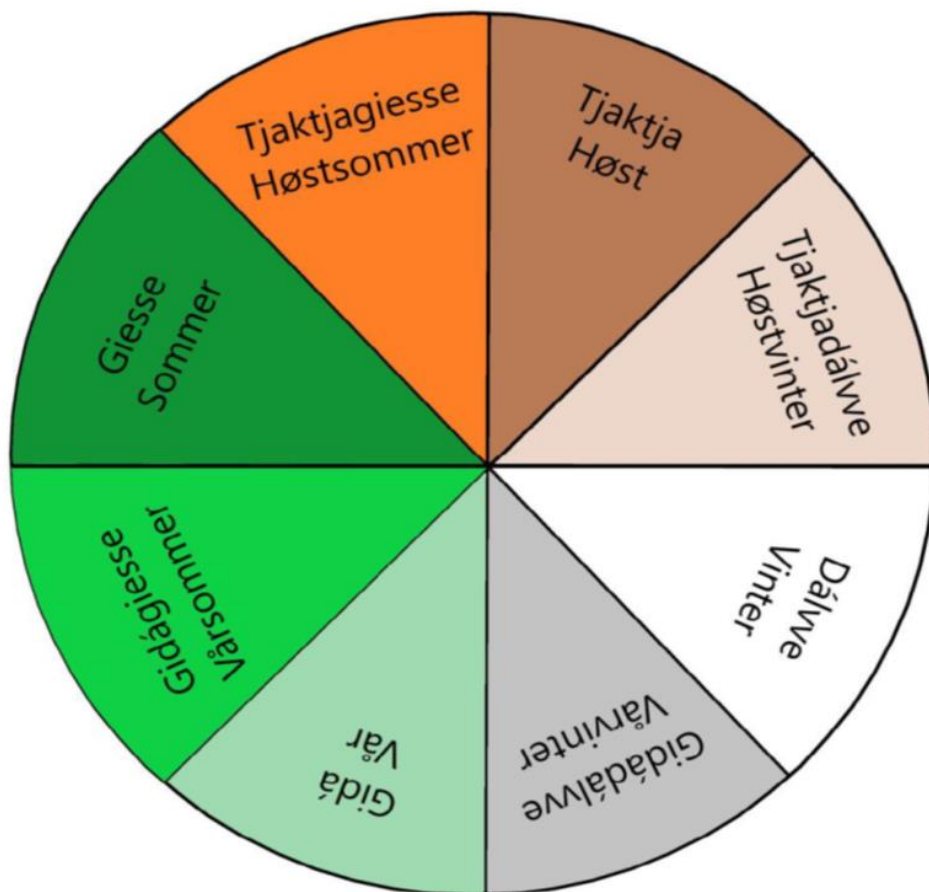
Sagn og eventyr: Vi ønsker å ta vare på og videreføre fortellertradisjonen. Dette kan være eventyr, sagn, myter og egne/andres opplevelser. Ved å skape spenning og mystikk, bidrar vi til at barna utvikler lytteferdigheter og inspirerer til at barna selv forteller.

Duodje: Barna skal bli kjent med og få mulighet til deltakelse på enkle duodjeaktiviteter. Vi bruker ulike materialer som skinn, tre, ull, horn, garn og stoff. Ellers bruker vi naturmaterialer som kongler, steiner, skjell og kvister.

Kofter/ klestradisjoner: Vi har kofter/gápte, kommager/gábmaga og njálmme fáhta som barna får bruke. Vi ønsker at det skal være helt naturlig og at de andre barna også skal kjenne til våre klestradisjoner. Vi ønsker at barna skal kjenne til mangfoldet av kofter, og synliggjør det via videoer og bilder, da vi bare har Jokkmokk-kofta hos oss. Vi har også kofter og samiskinspirerte klær til dukker, som en naturlig del av vår hverdag.

Barns medvirkning: I samisk kultur har vi et barnesyn der barna er midtpunktet, og har en naturlig og viktig rolle. Derfor står barns medvirkning sterkt hos oss. Barna er kompetente individ som både kan og vil, og som er inkluderte og deltakende i "alt" som skjer i løpet av dagen. Vi skal ta barnas innspill på alvor og la de medvirke til egen hverdag. Samiske barn får frihet til å prøve selv, og øve, learning by doing. Med å vise tålmodighet, støtte, oppmuntre og veilede barnet får det prøve selv og sånn få nye erfaringer, på både hva som fungerer og hva som ikke fungerte så bra.

Den samiske årstidskalenderen er sentral i vårt arbeid. Vi følger naturens årssyklus og endringer, i tillegg til at vi delvis følger temaene som resten av barnehagen også jobber med. Naturen følger sin egen rytme, og dermed er ikke temaene knyttet til måned, men til årstid, da det vil variere litt fra år til år og dermed forskyve seg. Det skal også være rom for barns medvirkning og spontane idéer som oppstår.

Tjaktjagiesse/høstsommer – Tilvenning, tilbake til rutiner, repetere hverdagspråk etter ferietid. Sanke naturmaterialer som kongler, steiner, skjell.

Tjaktja/høst - Forandringer i naturen, innhøsting av bær og råvarer alt etter hva som er tilgjengelig, som vi bruker til matlaging, fisketur. Slaktetid rein/elg, lage blodmat.

Tjaktjadálve/høstvinter - Mørketid, stjerner, nordlys. Kropp, kroppsdeler og følelser.

Dálve/vinter - Ski, skøyter, advent og jul, adventskalender med samiske ord hver dag, forberedelser til 6. februar, formingsaktiviteter med samiske farger, lassokasting.

Gidadálve/vårvinter - Fiske, isfiske, sløye/studere innmat, mat med ulike typer fisk, fisk på menyen, for eksempel fiskegrateng, fiskekaker og andre typer fiskevarianter.

Gidá/vår - Snekre fuglekasser. Soabbe/vandringsstav, barna smir en hver til turer. Tanga er best ca. april, spises eller brukes som gjødsel til poteter og bærbusker. Ull og plantefarging.

Planting, følge med på prosessen fra frø til spire til blomst. Bokashi, vi lager vår egen næringsrike superjord.

Gidágiesse/vårsommer - Naturens nyttevekster og spiselige planter, vi sanker og spiser, bruker i mat. Fugler, fugleegg/unger.

Giesse/sommer – Insekter og småkryp, blomster og planter. Tur til fjæra. Vi utforsker og studerer.

Progresjon: Barn skal få utfordringer tilpasset sine erfaringer, interesser, kunnskaper og ferdigheter. De skal få utvikle seg i takt med egen utvikling, og får dermed tilbudet tilpasset til der de er. Derfor jobber vi ulikt på småbarn og storbarn, men også innad på avdelingene.

